

Під пізнавальними текстами ми розуміємо сукупність навчальних, наукових, науково-популярних та інформаційних текстів — від параграфа в підручнику до інструкції щодо користування порохотягом. Учні зможуть такі тексти:

- розуміти;
- аналізувати;
- порівнювати;
- видозмінювати;
- генерувати (створювати тексти відповідно до мети і завдань).

Пропоновані тексти дають змогу організувати як індивідуальну роботу, роботу в групах чи парах, так і фронтальну роботу з усім класом. При цьому завдання можуть бути найрізноманітніші. Наприклад, учень читає текст мовчки, а потім переказує його, інші діти, не читаючи текст, намагаються відповісти на запитання до нього. Якщо їм це не вдається, оповідач/оповідачка доповнює або змінює свою розповідь.

Важливо знайти і процитувати слова, які містять потрібну інформацію для відповіді на запитання.

Інший варіант: учень/учениця запам'ятовує запитання, а потім читає текст і дає відповіді на них.

Ми звернулися до різних учителів, і кожний із них запропонував різні варіанти роботи з нашим посібником, які допомагають досягнути потрібної мети.

Наші тексти дають змогу відстежувати причинно-наслідкові зв'язки на різних текстах і готувати дитину до розуміння механізмів, які існують в екології, економіці, праві, історії, техніці, і завдяки цьому закласти основу для подальшого розвитку у різних напрямках.

Посібник буде корисним як досвідченим педагогам, так і батькам, які зацікавлені у зростанні свідомості і креативності дитини.

РІЗЬБЛЕНІ КОНІ

Один майстер, який виготовляв іграшки, вирішив прикрасити ворота у рідне село двома різьбленими кіньми.

— А ти зумієш вирізьбити великих коней?

— А що там уміти? — здивувався майстер. — Це ті ж іграшки, тільки великі.

— Е, не кажи. Це вже скульптура. Піди в селище скульпторів і порадься.

Прийшов майстер до скульпторів і сказав:

— Я багато разів виготовляв іграшкових коней, а тепер хочу зробити скульптури. Чи є якась хитромудрість у цій справі?

— А де будуть стояти твої коні: в приміщенні чи на вулиці? — запитали скульптори.

— А яка різниця? Коні — усюди коні, — здивувався майстер.

— Е, ні. Якщо вони будуть стояти у приміщенні, їх можна вирізати з дерева, а якщо на вулиці, то краще — з каменю. Дерево від дощу швидко псується. Ти робив коли-небудь фігурки з каменю?

— Там також є якась премудрість?

— Звичайно. Ось, візьми цей камінь і спробуй обробити його.

Майже рік майстер приборкував камінь, і тепер ворота прикрашають коні, якими пишається усе село.

- 1 Яких коней не умів робити майстер?
- 2 Що порадили йому скульптори?

НАДУВНІ БУДИНКИ

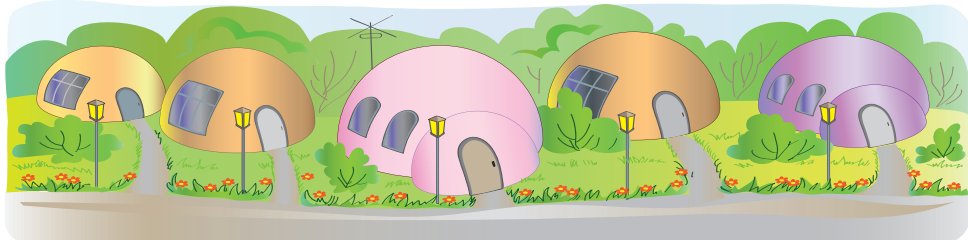
Яких тільки винаходів нема! Наприклад, придумали напівкруглий будинок.

Щоб його збудувати, потрібна надувна камера з ґуми і спеціальний будівельний матеріал.

Камеру розстилають на майданчику, матеріал наливають зверху, вкриваючи рівним шаром.

Потім накачують повітря, і воно робить камеру схожою на половинки футбольного м'яча. Спеціальний матеріал швидко стає твердим і міцним. Тоді з неї випускають повітря, в стінах вирізають отвори, вмонтовують вікна і двері. Будинок готовий.

Зараз такі споруди не будують, тому що матеріал для них дуже дорогий. Але винахідники увесь час створюють нові матеріали, тому, можливо, ми побачимо на наших вулицях напівкруглі будинки.

- 1 Як ти вважаєш, чому будинки виходять напівкруглими?
 Тому, що вони набувають форми гумової камери.
 Тому, що використовують спеціальний матеріал.
- 2 Чому таких будинків немає на наших вулицях?

Езоп жив у середині 6 століття до нашої ери. Він був автором багатьох байок, які дійшли до наших днів. Байка — це невелике повчальне оповідання, героями якого є тварини, рослини, предмети, наділені тими чи іншими людськими якостями.

ПРО ТЕ, ЯК ЗМІЯ СТАЛА ОТРУЙНОЮ

Жив на землі отруйний ящір і звали його Мунгон. У роті він мав торбинку з отрутою. Почав він на людей нападати.

Зібралися тоді звірі і стали гадати, як допомогти людям. Вирішили відрядити хитру чорну змію Ойю, щоб вона перехитрила Мунгона і викрала торбинку з отрутою.

Ойя погодилась. Але для себе вирішила: «Заберу в Мунгона торбинку з отрутою і залишу собі. Стану тоді найсильнішою серед звірів і людей, усі будуть боятися мене — чорну змію Ойю!».

Приповзла змія у лігво Мунгона, а він спить. Розбудила його і каже:

— Звірі і люди змовилися убити тебе. Але я — твій друг, відкрию тобі таємницю, як вони хочуть це зробити. Лише спочатку дай мені потримати твою торбинку, боюсь я тебе.

Послухався нерозумний ящір і передав змії торбинку з отрутою. А вона вислизнула з лігва і зникла в густій траві. Кинувся Мунгон за нею, але не наздогнав.

З того часу не можуть великі ящірки полювати на людей і їдять лише комах.

А хитра змія Ойя не поповзла до вогнища, біля якого на неї чекали люди і звірі, а залишила торбинку з отрутою собі.

- 1 Чи виконала змія Ойя наказ звірів?
- 2 У чому була сила Мунгона, а в чому — Ойї?

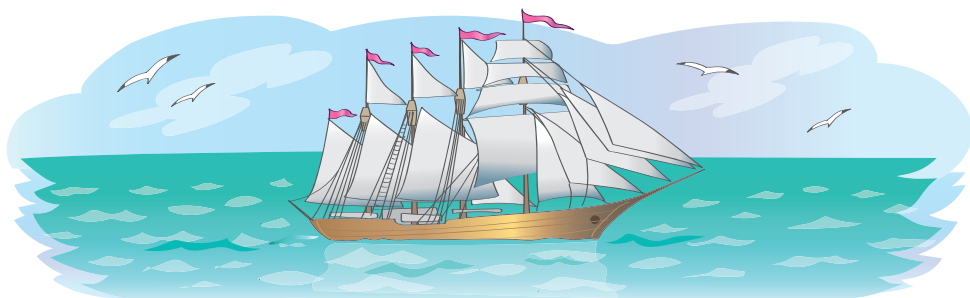

НАЙГАРНІШИЙ ВІТРИЛЬНИЙ КОРАБЕЛЬ

У Лондоні — столиці Англії — є музей, у якому розміщено лише один експонат. Але який! Справжній вітрильний корабель «Катті Сарк»! Він такий гарний, що в багатьох відвідувачів перехоплює подих.

Будь-який інженер знає: якщо машина має гарний вигляд, то й працює вона бездоганно. Це стосується і «Катті Сарк». Він був одним із швидкісних кораблів, який з легкістю переборював будь-які бурі і шторми. А ходив по морю так довго, що пережив не лише своїх сучасників, а й багатьох нащадків.

І нині «Катті Сарк» перебуває на службі. Це навчальний експонат для морехідного училища. Навчатися морської справи на такому кораблі — справді цікаво.

- 1 Як ти розумієш вислів «переборювати бурі»?
- 2 Чи доводилося тобі коли-небудь відвідувати музеї?

БАЙКА ЕЗОПА

Голодна лисиця побачила виноградну лозу з гронами, що звисали, і хотіла дістати їх, але не змогла. Ідучи геть, сказала собі: «Вони ще зелені!».

- 1 Як ти гадаєш, якби грона висіли нижче, чи вважала б лисиця їх зеленими?

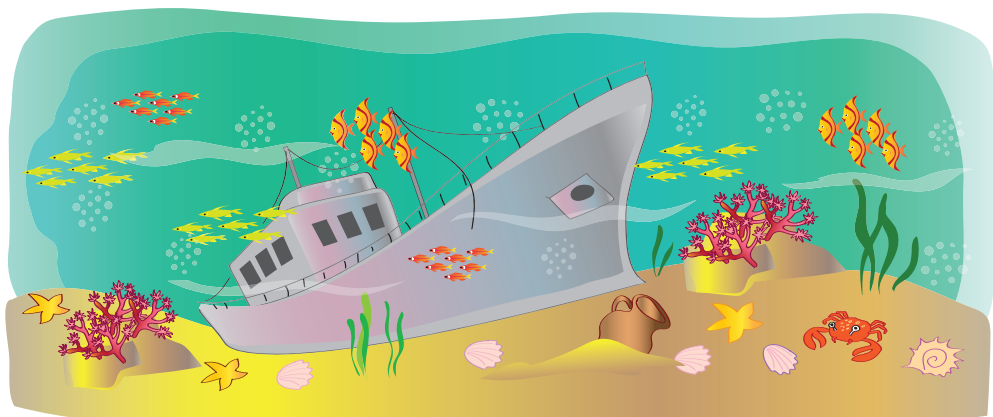
ШТУЧНИЙ РИФ

Мрія будь-якого курортного містечка — кораловий риф. Адже на ньому живуть найкрасивіші риби і краби. Хочеш — рибу лови, хочеш — підводне кіно знімай! Тому і приїздять в такі місця бажаючі пірнати з аквалангом і спостерігати за підводним життям.

Проблема в тому, що аквалангістів стає щоразу більше, рифів на усіх не вистачає. Звичайно, можна понасаджувати корали, щоб виріс новий риф, але доведеться довго чекати — мільйони років! Ось чому люди навчилися робити штучні рифи.

Для цього беруть старий корабель, який відслужив свій термін, знімають усі отруйні матеріали або ті, які можуть не сподобатися підводним мешканцям. Відомо, що риbam не подобаються одні речовини, водоростям — інші, крабам — ще інші. Тому зішкрябують майже усе. Прибирають залізяччя, котре стирчить, щоб аквалангісти, які будуть запливати всередину корабля, не поранилися.

Риф готовий. Залишається занурити його у потрібному місці. На таке підводне диво аквалангісти попливуть навіть охочіше, ніж на справжній риф. Звичайно, лише після того, як його обживуть підводні мешканці.

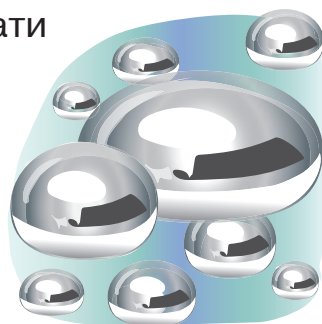
- 1 Чому рифи так приваблюють аквалангістів?
- 2 Як ти вважаєш: штучний риф кращий чи гірший, ніж справжній?

ЦВЯХИ, ЯКІ ПЛАВАЮТЬ

Кожна дитина знає, що вироби із заліза тонуть у воді. Але якщо кинути їх у відро зі ртуттю — срібною рідиною, якою наповнюють термометри, — то вони попливуть, як дерево по воді. Отож, якби існувала ртутна річка, то по ній можна було б пускати залізні цвяхи, мов кораблики.

На щастя, на Землі немає ртутних річок. Адже ртуть — дуже отруйний метал. Якби така річка десь протікала, то всі тварини тікали б від неї, не озираючись.

- 1 Де використовують ртуть?
 - У двигунах автомобілів.
 - У моніторах комп'ютерів.
 - У термометрах.
- 2 Чому тварини тікали б від ртутних річок?

БАЙКА ЕЗОПА

Поїхали рибалки ловити рибу, але, як не старалися, нічого не зловили. Сиділи засмучені. Аж ось тунець, утікаючи від погоні, випадково потрапив у їхній човен. А вони схопили його, відвезли в місто і продали.

